O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

ZAMONAVIY INNOVATSION TADQIQOTLARNING DOLZARB MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR

mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami

(2024-yil 17-18-may)

(2-qism)

JIZZAX-2024

“Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar” mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali, 2024-yil 17-18-may. 461-bet.

Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur’atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e’tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma’ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas’ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., PhD. O‘ralov A.I.

Tahrir hay’ati a’zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., t.f.f.d.(PhD), dotsent Abdumalikov A.A., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), dots. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dotsent Alibayev S.X., p.f.f.d. (PhD) Halimov O‘.H., p.f.f.d.(PhD), dotsent Karshiyev A.A., f.f.f.d.(PhD), dotsent Sindorov L.K., t.f.f.d. (PhD), dotsent Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD), dotsent Mustafaqulov M.A., f.f.f.d. (PhD) Alibekov D.A.., f-m.f.f.d. (PhD) Sharipov X.F., ps.f.f.d.(PhD) Norbekova B.Sh., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Qayumov O.A., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma’ruza tezislarining mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

2. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2020). World Investment Report 2020: International Production Beyond the Pandemic. Geneva: UNCTAD. Retrieved from https://unctad.org/system/files/official-document/wir2020_en.pdf

3. Farole, T., & Akinci, G. (2011). Special Economic Zones: Progress, Emerging Challenges, and Future Directions. Washington, DC: World Bank Group. Retrieved from https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/2343

4. Lall, S. (2001). Competitiveness, Technology and Skills. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

5. Sutherland, D., & Swift, R. (2010). The Effectiveness of Special Economic Zones as a Policy Instrument for Industrial Development: A Comparative Analysis. Journal of World Trade, 44(2), 227-245.

TARIX TA’LIMIDA RAQAMLI KOMPETENSIYALARNING O‘RNI

p.f.f.d. Boltayeva Mohichexra Jamshid qizi
O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali

Annotatsiya: Bugungi raqamli asrda texnologiyaning ta'limga integratsiyalashuvi tobora ommalashib bormoqda. Ushbu maqola tarix ta'limi sohasidagi raqamli kompetentsiyalarning ahamiyatini o'rganadi. Tarixni o'qitishga raqamli vositalar va ko'nikmalarni kiritish bilan bog'liq imtiyozlar, muammolar va strategiyalarni tahlil qilish orqali ushbu maqola raqamli kompetentsiyalar tarixiy ta'lim natijalarini qanday oshirishi va talabalarni zamonaviy dunyoning murakkabliklariga tayyorlashni tushuntiradi.

Kalit so‘zlar: Raqamli kompetensiyalar, tarix ta'limi, texnologiya integratsiyasi, raqamli savodxonlik, pedagogika.

Kirish:

Tarix ta'limi o'tmish, hozirgi va kelajak chorrahasida joylashgan bo'lib, talabalar uchun vaqt o'tishi bilan insoniyat tajribasining murakkabligini o'rganish uchun darvoza bo'lib xizmat qiladi. Tez texnologik taraqqiyot va raqamli innovatsiyalar bilan belgilangan davrda ta'lim landshafti chuqur o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Raqamli kompetentsiyalarning tarix ta'limiga integratsiyalashuvi o'qituvchilar va o'quvchilar uchun imkoniyatlar va muammolarni taqdim etuvchi paradigma o'zgarishini anglatadi.

Tarix ta'limining ahamiyati faqat sana va voqealarni yodlashdan ham ustundir; u tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish, hamdardlik va tarixiy kontekstni nozik tushunishni o'z ichiga oladi. Bugungi raqamli asrda tarixni o'qitishning an'anaviy usullari son-sanoqsiz raqamli vositalar va resurslar bilan to'ldirilib, o'quvchilarning o'tmishga munosabatini qayta shakllantirmoqda.

Raqamli kompetentsiyalar asosiy raqamli savodxonlikdan tortib ilg'or texnologik malakagacha bo'lgan keng ko'lamli ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. Ushbu kompetentsiyalar talabalarga raqamli dunyoda faol ishtirok etish imkonini beruvchi

raqamli kontentni boshqarish, baholash va yaratish imkonini beradi. Tarix ta'limi kontekstida raqamli kompetentsiyalar o'rganish tajribasini oshirish, tarixiy manbalardan foydalanish imkoniyatini kengaytirish va zamonaviy jamiyatda tarixning dolzarbligini chuqurroq tushunishni rivojlantirish uchun vositalarni taklif qiladi.

Tarix ta'limida raqamli kompetentsiyalarning afzalliklari:

Tarix ta'limiga raqamli kompetentsiyalarni kiritish o'rganish tajribasini yaxshilaydigan, tarixiy tushunchalarni chuqurlashtiradigan va talabalarni raqamli asrda faol ishtirok etishga tayyorlaydigan ko'plab afzalliklarni taqdim etadi. Interfaol multimedia resurslaridan tortib hamkorlikdagi o‘quv platformalarigacha raqamli vositalar o‘qituvchilarga o‘tmishdagi murakkabliklarni chuqurroq tushunishga yordam berib, o‘quvchilarni dinamik usullarda jalb qilish imkonini beradi. Raqamli kompetensiyalarni tarix faniga integratsiya qilishning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

Kengaytirilgan faollik: Raqamli vositalar talabalar e'tiborini jalb qilish va tarixiy tadqiqotda faol ishtirok etish qobiliyatiga ega. Interfaol vaqt jadvallari, virtual haqiqat simulyatsiyalari va multimedia taqdimotlari tarixiy voqealarni jonlantiradigan, qiziqish uyg'otadigan va o'rganishga bo'lgan ishtiyoqni uyg'otadigan ajoyib tajribalarni taqdim etadi.

Foydalanish mumkin bo'lgan o'quv resurslari: Raqamli texnologiyalar tarixiy manbalar va manbalarga kirishni demokratlashtiradi, ma'lumot uchun to'siqlarni yo'q qiladi va talabalarga internetga ulangan istalgan joydan turli nuqtai nazarlar va asosiy hujjatlarni o'rganish imkonini beradi. Onlayn arxivlar, ma'lumotlar bazalari va ta'lim veb-saytlari birlamchi va ikkinchi darajali manbalarning boyligini ta'minlaydi, talabalarga mustaqil tadqiqot olib borish va tarixiy dalillarni tanqidiy baholash imkonini beradi.

Multimodal ta'lim: Raqamli platformalar turli xil o'rganish uslublari va afzalliklarini o'z ichiga olgan multimodal o'rganish tajribasini osonlashtiradi. Matn, tasvirlar, videolar va audiolarni birlashtirib, o'qituvchilar o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondiradigan, tarixiy mazmunni chuqurroq tushunish va saqlashga yordam beradigan dinamik o'quv materiallarini yaratishi mumkin.

Birgalikda o'rganish imkoniyatlari: Raqamli texnologiyalar tengdoshlarning o'zaro ta'sirini, bilim almashishni va jamoaviy fikrlashni rivojlantiruvchi hamkorlikda o'rganish tajribasini beradi. Ijtimoiy media platformalari, muhokama forumlari va hamkorlikda tahrirlash vositalari talabalar o‘rtasida muloqot va hamkorlikni osonlashtiradi, ularga fikr almashish, fikr-mulohaza bildirish va tarixiy mavzular bo‘yicha bilimlarni birgalikda yaratish imkonini beradi.

Haqiqiy dunyo aloqalari: Raqamli vositalar o'tmish va hozirgi o'rtasidagi aloqalarni osonlashtiradi, bu esa talabalarga tarixning zamonaviy muammolar va voqealarga aloqadorligini o'rganishga imkon beradi. Joriy voqealarni tahlil qilish, raqamli hikoyalar loyihalarini amalga oshirish va virtual bahslarda qatnashish uchun raqamli platformalardan foydalanish orqali talabalar tarixiy voqealar biz yashayotgan dunyoni qanday shakllantirishi haqida nozik tushunchani rivojlantiradilar.

Umuman olganda, raqamli kompetensiyalarning tarix faniga integratsiyalashuvi o‘rganish tajribasini boyitadi, tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini

rivojlantiradi va o‘tmishning murakkabliklarini chuqurroq anglashni rivojlantiradi. Raqamli texnologiyalarning kuchidan foydalangan holda, o'qituvchilar o'quvchilarga tarix bo'yicha davom etayotgan muloqotda xabardor, empatik va faol ishtirokchilar bo'lishga imkon beradigan inklyuziv, qiziqarli va immersiv ta'lim muhitini yaratishi mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, raqamli kompetentsiyalar o'rganish tajribasini boyitish, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish va tobora raqamli va o'zaro bog'langan dunyoda talabalarni faol fuqarolikka tayyorlash orqali tarix ta'limida o'zgartiruvchi rol o'ynaydi. Muammolarni hal qilish va integratsiya uchun samarali strategiyalarni amalga oshirish orqali o'qituvchilar tarixiy savodxonlikni rivojlantirish uchun raqamli texnologiyalarning kuchidan foydalanishlari va talabalarga bilimli, faol va empatik global fuqarolar bo'lish imkoniyatini berishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. SILVA, KETIA KELLEN ARAÚJO DA, and Patricia Alejandra Behar. "Digital competences in education: a discussion of the concept." *Educação em Revista* 35 (2019): e209940.

2. Miguel-Revilla, D., Calle-Carracedo, M., & Sánchez-Agustí, M. (2021). Fostering engagement and historical understanding with a digital learning environment in secondary education. *E-Learning and Digital Media*, *18*(4), 344-360.

TALABALARNING LABORATORIYA MASHG‘ULOTLARINI TASHKIL ETISHNING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Xakimov Sardorbek Maxmud o‘g‘li
Namangan davlat univeristeti tadqiqotchisi

Annotatsiya: Laboratoriya mashg‘ulotlari fanni o‘qitishda muhim o‘rin tutadi, talabalarga nazariy tushunchalarni chuqurroq anglaydigan va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiruvchi amaliy tajribalar beradi. Biroq, bu faoliyatning samaradorligi ko'p jihatdan tashkilot va tuzilishga bog'liq. Ushbu maqolada talabalarning laboratoriya mashg‘ulotlarini tashkil etishning pedagogik ahamiyati o‘rganilib, uning faolligi, o‘quv natijalari va malakasini oshirish nuqtai nazaridan qulayliklari ko‘rsatilgan. Samarali tashkil etish orqali o'qituvchilar o'quv tajribasini optimallashtirishlari va ilmiy izlanishlar va izlanishlar uchun qulay muhit yaratishlari mumkin.

Kalit so‘zlar: Laboratoriya mashg‘ulotlari, uyushtirilgan, pedagogik ahamiyat, fan ta’limi, amaliy o‘rganish, ishtirok etish.

Kirish: Laboratoriya mashg‘ulotlari fan ta’limining asosi bo‘lib xizmat qiladi, talabalarga nazariy bilimlarni amaliy sharoitlarda qo‘llash imkoniyatini beradi. Biroq, laboratoriya mashg'ulotlarining mavjudligi samarali ta'lim natijalarini kafolatlamaydi. Ushbu tadbirlarni tashkil etish va o'tkazish usullari ularning tarbiyaviy ahamiyatini aniqlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Laboratoriya mashg'ulotlariga tizimli